

Statenfractie VVD
Mevrouw P.S. Zwart
Postbus 90151
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Onderwerp

Beantwoording statenvragen Gebiedsgerichte aanpak Ulvenhoutse Bos

Geachte mevrouw Zwart,

Bij brief van 11 maart 2024, ingekomen op 12 maart 2024, heeft u namens de VVD-fractie schriftelijke vragen gesteld.

Wij beantwoorden deze vragen als volgt.

1. Is Gedeputeerde Staten het met de VVD eens dat maatregelen effect moeten hebben op gestelde doelen?

Antwoord: Ja. Met de gebiedsgerichte aanpak (GGA) Ulvenhoutse Bos, werkt de provincie Noord-Brabant samen met partners uit het gebied aan het in goede staat brengen en houden van het Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos. We richten ons hierbij niet alleen op mogelijke maatregelen in het bos zelf, maar vooral ook op de schil om het Natura 2000-gebied heen. De natuurwaarden in het Ulvenhoutse Bos staan onder druk door verdroging, intensief gebruik en te veel stikstof. Daarnaast is er ook aandacht voor alle andere opgaven van onze gebiedspartners.

2. Aan welke extra maatregelen denkt Gedeputeerde Staten om het Ulvenhoutse Bos te herstellen en te versterken?

Antwoord: Binnen de GGA Ulvenhoutse Bos zijn recent twee verkennende onderzoeken afgerond over nut en noodzaak van aanvullende maatregelen. Het gaat hierbij om het onderzoek "Natuur en recreatie in Balans", uitgevoerd door Bureau BUITEN - in samenwerking met Waardenburg Ecology en Groen licht Verkeersadviezen - en het onderzoek "Aanvullende maatregelen kwelherstel Ulvenhoutse Bos", uitgevoerd door Arcadis. Andere belangrijke elementen binnen het afwegingskader van de gebiedspartners in de GGA zijn de resultaten van stikstoffberekeningen, de natuurdoelanalyse Ulvenhoutse Bos en het advies van de ecologische autoriteit hierover.

Datum

2 april 2024

Ons kenmerk

C2333196/5889493

Uw kenmerk

-

Bijlage(n)

-

Aanvullende maatregelen die op dit moment worden overwogen zijn: meer natuur/bos en groen in de schil rond het Ulvenhoutse Bos ontwikkelen, het padenstelsel voor fietsers, wandelaars en ruiters door het bos aanpassen, auto- en fietswegen in het bos herinrichten, aanpassingen aan de A58 en A27 doorvoeren, het effect van (honden)recreatie op de kwetsbare natuur in het Ulvenhoutse Bos terugdringen, meer aandacht vestigen op de unieke waarde van het Ulvenhoutse Bos, terugdringen van drinkwatergebruik door consumenten, meer waterberging door landbouw, extensiveren van melkveebedrijven, meer natuurinclusieve landbouw en door middel van kavelruil samen met agrarische ondernemers zoeken naar de beste teelt op de beste locatie.

Ten behoeve van kwelherstel wordt gedacht aan het verhogen van peilen in de Chaamse Beek, het beperken van grondwateronttrekkingen binnen een straal van bijvoorbeeld 2 km om het N2000-gebied, peilopzet van de zandwinplas, het stoppen met onderbemaling van de Roosbergse Tiend, het omleiden van de Leeuwerikloop, het aanpassen van ontwatering tussen begraafplaats en A27, het uitschakelen van de onderbemaling Dr Deken Dircksweg, verondiepen waterlopen landgoederen Valkenburg en Anneville, verminderen drinkwaterwinningen Ginneken en Prinsenbosch en het verminderen ontwatering Natuurnetwerk Brabant aan de oostzijde van het Markdal.

Samen met de gebiedspartners zal GS tot een afweging komen welke maatregelen op welke termijn uitgevoerd zullen worden.

3. Op welke wijze dragen de maatregelen bij aan de doelen en op welke termijn zijn effecten te verwachten?

Antwoord: De natuurwaarden in het Ulvenhoutse Bos staan onder druk door verdroging, intensief gebruik en te veel stikstof. Door meer groen en bos te ontwikkelen buiten het Natura 2000-gebied kan de (honden)recreatie daarnaartoe worden verplaatst waarmee de verstoring binnen het Ulvenhoutse Bos afneemt.

Uit het onderzoek "Aanvullende maatregelen kwelherstel" van Arcadis blijkt dat de maatregelen die reeds getroffen zijn binnen het Ulvenhoutse Bos hebben geleid tot verbeterde grondwaterspiegels, maar nog onvoldoende tot kwelherstel. Het onderzoek toont aan dat met een combinatie van de genoemde hydrologische maatregelen kwelherstel gerealiseerd kan worden. Kwel is belangrijk omdat dit water voedselarm is en dus weinig stikstof en weinig fosfor bevat. Het terugdringen van bemesting door de landbouw draagt hier ook aan bij, net als de genoemde verkeersmaatregelen in en om het bos.

Niet alle maatregelen zullen tegelijk uitgevoerd worden. Er zal samen met de gebiedspartners een zorgvuldige afweging plaatsvinden welke maatregelen wanneer genomen worden. De natuur in het Ulvenhoutse Bos heeft vervolgens tijd nodig om zich aan te passen aan de nieuwe omstandigheden.

Datum

2 april 2024

Ons kenmerk

C2333196/5889493

4. Is Gedeputeerde Staten voornemens om honden uit het Ulvenhoutse Bos te weren en zo ja; hoe verhoudt zich dat tot de depositie afkomstig van buiten het Ulvenhoutse Bos (32 % landbouw, 43% België en depositie van de snelwegen A27 en A58).

Datum

2 april 2024

Ons kenmerk

C2333196/5889493

Antwoord: Ja. De conclusie uit het onderzoek Natuur en Recreatie in balans is feitelijk dat het noodzakelijke natuurherstel van het bos en het gebruik door honden niet samengaan. Het is niet onze intentie om per direct alle honden uit alle delen van het Ulvenhoutse Bos te weren, maar met het onderzoek dat er nu ligt én onze provinciale verantwoordelijkheden voor de Brabantse Natura 2000-gebieden is niets doen geen optie. De afweging welke maatregelen wanneer genomen worden zal samen met de gebiedspartners van GGA Ulvenhoutse Bos plaatsvinden.

Zoals bekend verspreidt stikstof zich zowel in de vorm van ammoniak en - vooral - in de vorm van stikstofoxiden op grote afstand door de lucht.

Hierdoor is er sprake van een stikstofdeken waarvan de bronnen vaak op grote afstand liggen. Binnen de GGA Ulvenhoutse Bos kunnen we daar slechts in zeer beperkte mate iets aan doen.

Hondenontlasting daarentegen heeft een lokaal en direct effect op de omgeving. In het Ulvenhoutse Bos is de nutriëntenbelasting door honden berekend op 9,7 kilogram stikstof per hectare per jaar en 4,1 kilogram fosfor (fosfaat) per hectare per jaar. Die 9,7 kilogram stikstof per hectare per jaar draagt substantieel bij aan de overschrijding van de kritische depositiewaarde (KDW) van de kwetsbare habitattypen in het Ulvenhoutse bos, die tussen de 15 en 27 kg/N/ha/jaar ligt. Meer informatie kunt u vinden in het rapport [Natuur en recreatie in balans](#).

5. Op welke wijze zijn of worden omwonenden betrokken bij de ontwikkeling van de extra maatregelen binnen de gebiedsgerichte aanpak?

Antwoord: Tijdens het onderzoek natuur en recreatie in balans zijn omwonenden uiteraard betrokken. Hoe dit is gebeurd leest u op pagina 9 van het rapport. Er is onder meer een enquête uitgezet onder gebruikers van het bos en omwonenden, met circa 540 reacties. Aan gebruikers is gevraagd of zij wilden deelnemen in een meedenkgroep. Uit de 50 positieve reacties zijn 21 personen geselecteerd op basis van hun motivatie en een evenwichtige vertegenwoordiging van de gebruikersgroepen. De meedenkgroep is twee keer bijeengekomen om met de onderzoekers te praten over oplossingen voor het bos. Het eindrapport is onlangs ook door de GGA met hen besproken. Daarnaast is er door de GGA in het najaar een inloopbijeenkomst georganiseerd voor alle betrokkenen. Omwonenden hebben daar onder meer een petitie aangeboden aan de voorzitter van de GGA. Binnenkort organiseert de GGA een tweede inloopbijeenkomst.

De GGA Ulvenhoutse Bos heeft afgelopen najaar een webinar georganiseerd en zal met regelmaat nieuwsbrieven publiceren, gebruik makend van de communicatiekanalen van alle gebiedspartners. Tot slot blijven de gebiedspartners continu nadenken over aanvullende activiteiten om

belanghebbenden optimaal te betrekken bij het proces dat we samen doorlopen.

In het GGA proces zal ook aandacht zijn voor alternatieven voor de hondenbezitters, mogelijk door looproutes of een hondenbos.

Datum

2 april 2024

Ons kenmerk

C2333196/5889493

6. Is bij GS bekend welke ideeën en zorgen leven bij de inwoners als het gaat over de extra maatregelen en zo ja wat zijn die zorgen?

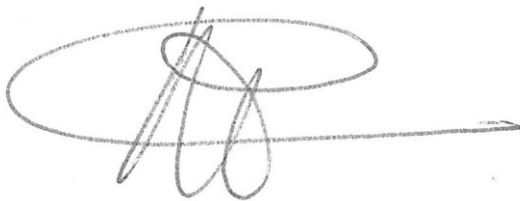
Antwoord: Ja. De zorgen onder de omwonenden concentreren zich tot op heden vooral op het terugdringen van hondenrecreatie in het Ulvenhoutse Bos. In het rapport natuur en recreatie in balans vindt u op pagina 77 meer informatie.

Voor de korte termijn worden in het rapport natuur en recreatie in balans op pagina 53 en 54 vier alternatieven voor zonering in het bos gepresenteerd om te garanderen dat er wel hondenuitlaatgelegenheid blijft totdat er nieuw groen en/of bos gerealiseerd is buiten het kwetsbare Natura 2000-gebied. Samen met de gebiedspartners, hopen wij hier op zo kort mogelijke termijn de beste keuze uit te maken.

7. Hoe worden zorgen en ideeën van omwonenden meegenomen in het verdere proces en hoe krijgen die een plek in de gebiedsgerichte aanpak?

Antwoord: Binnen de GGA is een werkgroep communicatie en participatie actief die continu mee zal blijven denken over manieren waarop de wensen en zorgen van alle belanghebbenden zo goed mogelijk meegewogen worden in het proces dat de gebiedspartners binnen de GGA Ulvenhoutse Bos samen doorlopen.

Overeenkomstig het door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant genomen besluit,
namens deze,

N. Wester MSc,
programmamanager Natuur

(Deze brief is, na vaststelling door het college, digitaal door de verantwoordelijk programmamanager ondertekend)